

Vidbo kyrka

Antikvarisk medverkan vid renovering av kyrkogårdsmuren kring Vidbo kyrka, Vidbo socken, Sigtuna kommun, Uppland

Lisa Sundström
Rapport 2010:22

Vidbo kyrka

Antikvarisk medverkan vid renovering av kyrkogårdsmuren kring Vidbo kyrka, Vidbo socken, Sigtuna kommun, Uppland

Lisa Sundström
Rapport 2010:22

Omslagsbild: Vidbo kyrka från söder, foto: Stockholms läns museum, Lisa Sundström, bildnr: lp20100365.

Rapporten finns i PDF-format på adressen
stockholms.lans.museum

Sickla Industriväg 5B, 131 54 Nacka
Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72
Webb: stockholms.lans.museum

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2010

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	7
Administrativa uppgifter	7
Byggnadshistorik med relevans för ärendet.....	7
Utförda åtgärder.....	9
Avvikelser från arbetshandlingar.....	20
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder.....	20
Referenser	20

Sammanfattning av utförda åtgärder

Arbetet har bestått i omläggning eller reparation av kyrkogårdsmuren där muren rasat eller delar där kraftig rasrisk förekommit.

Administrativa uppgifter

Objekt: Vidbo kyrka

Socken: Vidbo

Kommun: Sigtuna

Landskap: Uppland

Arbetshandlingar: Offert från Murbyggarna, Österedinge 20051127

Länsstyrelsens beslut: 433-05-72159, tilläggsbeslut tidsförlängning 433-10-5861

Byggherre/beställare: Märsta kyrkliga samfällighet

Entreprenörer: Murbyggarna, HB Hults Lantbruksentreprenörer, Alunda

Antikvarisk kontrollant: Stockholms läns museum, Lisa Sundström

Byggnadstid: april-juni 2010

Antikvarisk slutbesiktning: 2010-06-22

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Kyrkogården vid Vidbo kyrka har sedan medeltiden varit muromgärdad, men var ursprungligen väsentligen mindre än idag. Muren har även haft ett bräddtak, möjligen tillverkat 1736 och borttaget 1779.

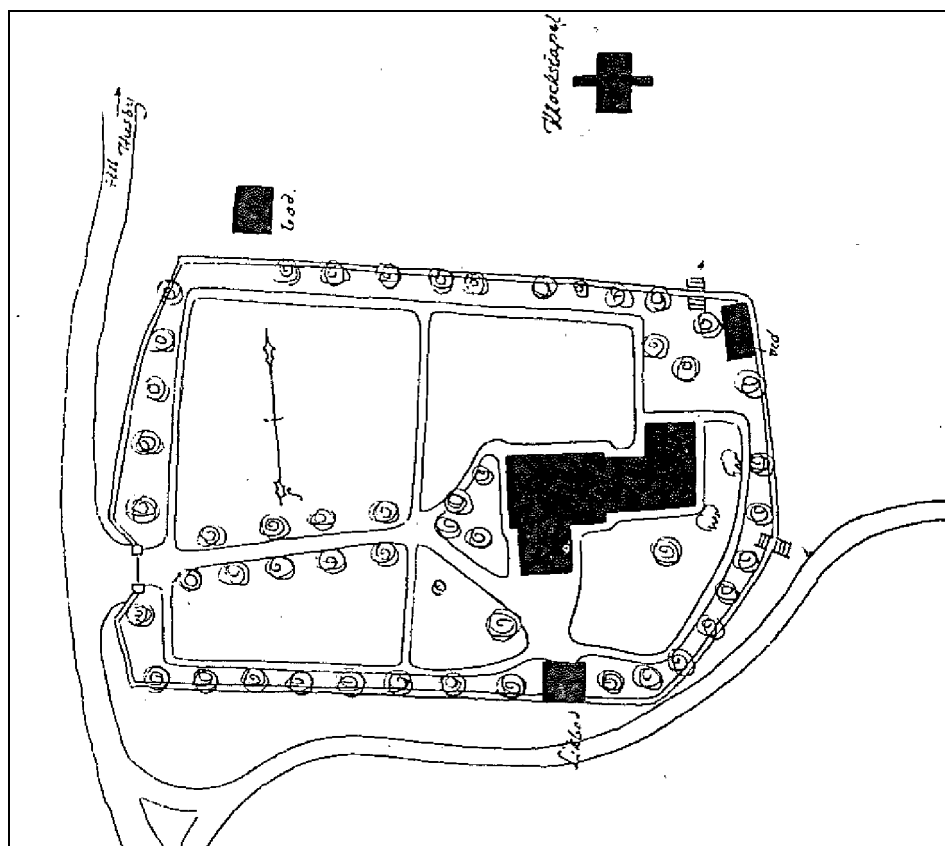
Vidbo kyrka, utsnitt storskifteskarta 1768, lantmäteriverket.

I liv med den södra bogårdsmuren ligger det Gardtmanska gravkoret som uppfördes 1780, för platsen för en tidigare stiglucka. Muren ska ha lagts om vid flera tillfällen, så också 1780 då den uppges lagts ny mellan de "begge stegluckorna" där den var

förfallen. 1781 togs muren upp straxt söder om Gardtmanska gravkoret för en ny stiglucka.

1797 utvidgades kyrkogården åt väster och sannolikt även åt norr. Vid utvidgningen höjdes muren i sydöst med ett skikt sten samt murens stigluckor revs och öppningarna murades igen. Stigluckorna låg i öster (rakt öst om kyrkan), i söder (intill Gardtmanska gravkoret) och i norr.

Längst med landsvägen i väster, som i äldre tid var dragen öster om kyrkan, är fundamentet till en milsten inbyggd i muren.

Situationsplan Vidbo kyrka, Th. Bergentz, 1917, ut Sveriges kyrkor.

Muren är en kallmurad skalmur, ca 1,20-1,50 cm hög och nästan lika bred. I södra murens västra del finns järnringar i äldre tid avsedda att binda hästar i. Rester av varmmurad medeltida mur ingår södra murens östra del och möjligen delar av östra murens fot.

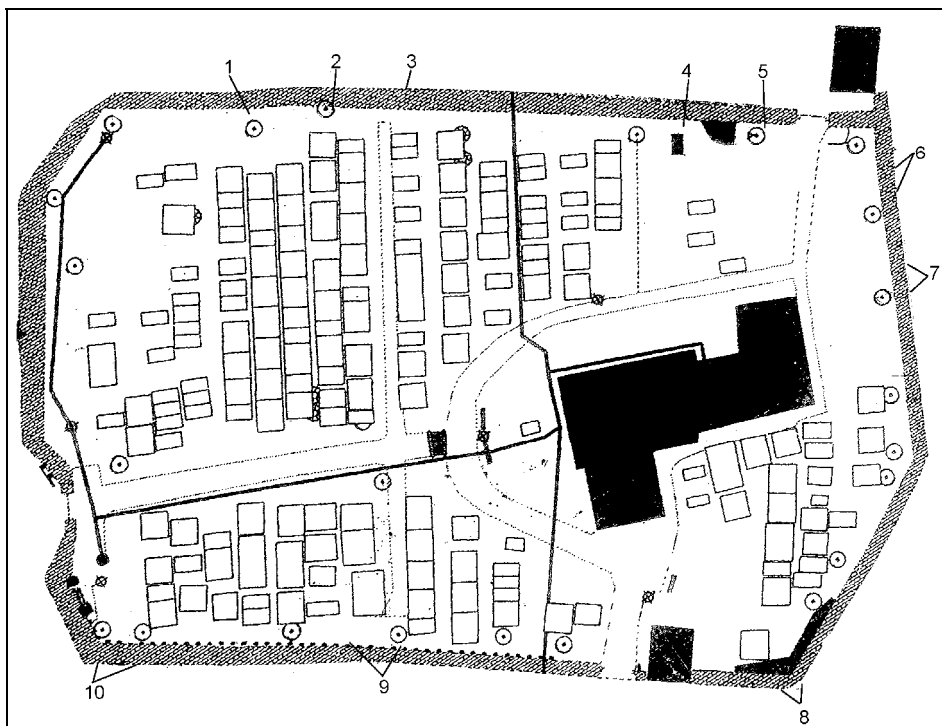
Idag har kyrkogården tre ingångar varav den västra anordnades 1800, ommurad 1912. Ingången i norr togs upp 1940, troligen på platsen för den år 1797 rivna stigluckan. Ingången i södra bogårdsmuren intill Gardtmanska gravkoret togs upp 2002 på platsen för 1781 års stiglucka, riven 1797.

Kyrkogården som tidigare varit sluttande anordnades med två nivåer med trappa emellan 1939. Minneslunden intill norra muren anlades 1996.

Utförda åtgärder

Reparationer av kyrkogårdsmuren har utförts vid punkter markerade på kartan nedan. Reparationerna har utförts genom nedplockning och därpå följande återuppläggning på befintliga grundstenar. Återuppsättandet har utförts så att stenarna i stor utsträckning som möjlig återplacerats lika tidigare.

Vid punkt 10 var omläggning nödvändig varvid muren plockades ner helt för omläggning av grundstenar. Muren återupplockades därefter med återplacering av stenar i möjligaste utsträckning.

Reparation av muren har utförts vid punkterna 1 – 10.

Punkt 1. Raserad mur före återuppläggning av murens insida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100348.

Punkt 2. Raserad mur före återuppläggning av murens insida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100349.

Punkt 1 och 2 efter återuppläggning av murens insida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100350.

Punkt 3 före reparation av murens utsida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100351.

Punkt 3 efter reparation av murens utsida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100352.

Punkt 4. Raserad sten före reparation. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100353.

Punkt 5. Raserad mur före reparation. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100354.

Punkt 5 efter reparation av murens insida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100355.

Punkt 6. Raserad mur före reparation. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100356.

Punkt 6 efter reparation av murens utsida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100357.

Punkt 7. Raserad mur före reparation. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100358.

Punkt 7 efter reparation av murens utsida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100359.

Punkt 8 före reparation. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100360.

Punkt 8 efter reparation av murens utsida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100361.

Punkt 9. Utskjutande mur före reparation. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100362.

Punkt 9. Efter reparation av murens insida. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100363.

Punkt 10 efter omläggning av mur. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100364.

Avvikelser från arbetshandlingar

Sedan arbetsbeskrivningen utarbetades 051127 hade murens tillstånd bitvis förvärrats varför en viss omprioritering av reparationer gjordes. Reparation prioriterades där muren rasat eller kraftig risk för ras förelåg.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Omläggningen och reparationen av bogårdsmuren har utförts i enlighet med länsstyrelsens och är väl utfört. Vid slutbesiktningen noterades kraftig växtlighet i och intill den östra bogårdsmurens utsida som bör rensas.

Referenser

Josephson, Ragnar, *Sveriges kyrkor, Nr 11*, Stockholm 1919

Wilcke-Lindqvist, Ingeborg, *Vidbo kyrka, Upplands kyrkor, Nr 5*, Katrineholm 1984

Andersson Kjell, *Vidbo kyrka, Arkeologisk förundersökning och dokumentation i samband med upptagandet av ny öppning i Vidbo kyrkas södra bogårdsmur*, Stockholms läns museum, Rapport 2002:24

Medeltida varmmur med ett skikt stenar från 1797 års läggning i södra bogårdsmuren. Foto: Lisa Sundström, bildnr: lp20100366.